

Gemeente Assen

 gemeente
Aa en Hunze

gemeente Tynaarlo

Werk, inkomen, meedoen

Kadernota participatie en
participatiewet in de
gemeenten Aa en Hunze,
Assen en Tynaarlo

2020-2023

November 2019

Inhoud

Inleiding	2
Samenvatting.....	3
1. Een actieve samenleving met zelfredzame inwoners.....	5
1.1. Verschillende beleidsterreinen zijn gericht op versterking van zelfredzaamheid ...	5
1.2. De Participatiewet.....	6
1.3. Werken, meedoen en inkomen: onze uitgangspunten	7
2. De participatiewet: stand van zaken en ontwikkelingen	8
2.1. Ontwikkeling aantal bijstandsgerechtigden en samenstelling doelgroepen	9
2.2. Ontwikkelingen in de gemeentelijke opgave.....	10
2.3. Ontwikkelingen in wet- en regelgeving	11
2.4. Ontwikkelingen in budgetten	12
2.5. Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt	14
3. Wat willen we bereiken en welke keuzes maken we daarbij?	15
3.1. Prioriteiten	19
4. De relatie met andere beleidsterreinen.....	21
4.1. Inburgering	21
4.2. WMO (dagbesteding).....	21
4.3. Economie en werkgelegenheid	22
4.4. Armoede en schuldhulpverlening	22
4.5. Onderwijs.....	22
5. De uitvoering	24
5.1. WPDA	24
5.2. Prestatieovereenkomst.....	26
6. Sturing door de gemeenten	27
7. Financiële kaders	28
Termen en afkortingen.....	29

Inleiding

In de gemeenten Assen, Aa en Hunze en Tynaarlo vinden we het belangrijk dat onze inwoners meedoen en bijdragen aan de samenleving. Een groot deel van hen lukt dat prima. Zij volgen een opleiding, vinden een baan, worden lid van een vereniging en/of doen vrijwilligerswerk. Waar dit (tijdelijk of langdurig) niet lukt bieden we ondersteuning. Die moet eraan bijdragen dat onze inwoners (weer) zo snel mogelijk zelfstandig kunnen leven en mee kunnen doen aan de samenleving. Meedoen kan op verschillende manieren, waarvan het hebben van werk één van de belangrijkste is. Werk is immers de belangrijkste voorwaarde voor financiële zelfredzaamheid, sociale contacten en (mentale) gezondheid. Waar betaald werk geen realistisch perspectief is, zijn andere vormen van maatschappelijke deelname van waarde: voor mensen zelf en voor de samenleving als geheel. Het kan dan gaan om vrijwilligerswerk, dagbesteding of deelname aan maatschappelijke activiteiten.

Op verschillende manieren en met behulp van verschillende wetten en regelingen streven we als gemeenten naar een samenleving waarin iedereen meedoet. We doen dat bijvoorbeeld door het organiseren van welzijnsactiviteiten en vrijwilligerswerk, dagbesteding, schuldhulpverlening, armoedebestrijding en het aanpakken van laaggeletterdheid. Ook ondersteuning naar werk en het verstrekken van een (tijdelijk) inkomen horen daarbij.

In deze nota ligt de nadruk op de uitvoering van de Participatiewet en de manier waarop deze eraan kan bijdragen dat zoveel mogelijk inwoners betaald aan het werk kunnen, kunnen meedoen en/of kunnen beschikken over voldoende inkomen. De uitvoering van deze wet is onderdeel van ons bredere beleid voor zelfredzaamheid, hulp en ondersteuning van onze inwoners. We besteden daarom de nodige aandacht aan de samenhang met andere wetten en maatregelen binnen het sociaal domein. De situatie van onze inwoners laat zich immers niet opdelen in afzonderlijke wetten.

In 2014 hebben de drie gemeenteraden het kader voor de uitvoering van de Participatiewet ("Participatie de norm, werk het doel") vastgesteld. De nu voorliggende nota is een actualisatie daarvan. Op basis van ontwikkelingen op verschillende terreinen zetten we de uitgangspunten en keuzes bij de uitvoering van de Participatiewet op een rij. Dat doen we zoveel mogelijk als drie gemeenten gezamenlijk. Waar sprake is van specifieke keuzes van afzonderlijke gemeenten, maken we die zoveel mogelijk expliciet.

Om een goed beeld te krijgen van de kenmerken en achtergrond van degenen die momenteel een beroep op de Participatiewet doen, hebben we de Hanzehogeschool en SHMC gevraagd hier onderzoek naar te doen. De uitkomsten vindt u in de bijlagen. We zullen hier in deze notitie regelmatig naar verwijzen.

Leeswijzer

We starten deze notitie met een beschrijving van onze visie op het sociaal domein en de positie van (onze inwoners die te maken hebben met) de Participatiewet (hoofdstuk 1). Daarna zetten we op een rij wat de huidige stand van zaken is en welke ontwikkelingen zich de komende periode voordoen (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 formuleren we uitgangspunten en doelstellingen die we willen realiseren. Vervolgens brengen we zoveel mogelijk in beeld hoe de ondersteuning van inwoners op dit gebied samenhangt met wat we als gemeenten voor hen doen op andere beleidsterreinen (hoofdstuk 4). Tenslotte besteden we aandacht aan de uitvoering, de sturing en de financiën (hoofdstukken 5, 6 en 7).

Samenvatting

Als gemeenten vinden we het van belang dat iedereen in onze samenleving in staat wordt gesteld om zo zelfstandig mogelijk mee te doen. Hierbij geldt (nog steeds) dat “meedoen de norm en werken het doel” is. In deze notitie stellen we de kaders vast voor de uitvoering van de Participatiewet en formuleren we de doelen die we daarmee willen behalen. De Participatiewet is niet de enige wet die bijdraagt aan werk, aan maatschappelijke deelname (meedoen) en aan het kunnen beschikken over voldoende inkomen. Daarom beschrijven we de relatie met andere beleidsterreinen: inburgering, WMO, economie, armoede en schuldhulpverlening en onderwijs. Hieronder vatten we de nota samen in een schema:

Belangrijkste doelen	Werk 1. De uitstroom (vanuit uitkering naar werk) blijft op peil 2. We verhogen de arbeidsparticipatie van mensen uit het doelgroepenregister 3. We bieden werk aan personen in de Wsw en personen in de Participatiewet die aangewezen zijn op een beschutte werkomgeving 4. Statushouders gaan sneller en vaker aan het werk Meedoen 1. Inwoners zonder perspectief op werk doen (zo zelfstandig mogelijk) mee Inkomen 1. Zoveel mogelijk inwoners zijn financieel redzaam. Wie dat niet is, ondersteunen we
Veranderingen ten opzichte van de kadernota 2014	1. We hebben de uitgangspunten in overeenstemming gebracht met de uitgangspunten op andere terreinen binnen het sociaal domein. De activiteiten binnen de Participatiewet zijn daarmee duidelijker een onderdeel van de integrale ondersteuning van (kwetsbare) inwoners van onze gemeenten; 2. We hebben ervoor gekozen voor twee aparte doelgroepen specifieke doelen op te nemen: mensen met een arbeidsbeperking en statushouders omdat de arbeidsparticipatie van deze groepen veel lager is; 3. We hebben prioriteiten geformuleerd voor het geval we de komende jaren keuzes moeten maken: jongeren hebben wat ons betreft altijd prioriteit. Daarnaast staat het verkrijgen van betaalde arbeid voorop en kiezen we bij onze ondersteuning voor inwoners in een kwetsbare positie; 4. Financiële stabiliteit (van werkenden en werkzoekenden) is een doelstelling 5. Het streven om alle bijstandsgerechtigden in beeld te hebben en dus periodiek contact met hen of hun begeleiders te onderhouden. Hiervoor wordt expliciet een opdracht verstrekt aan een uitvoeringsorganisatie. 6. We hebben de verantwoordelijkheden voor uitvoeringsorganisaties verduidelijkt, zodat er binnen het sociaal domein geen dubbele of onduidelijke

	verantwoordelijkheden zijn. Samenwerking met andere partijen is onderdeel van de opdracht van de uitvoeringsorganisatie; 7. We hebben doelstellingen geformuleerd die makkelijker te vertalen zijn in jaarlijkse prestaties;
Gevolgen van keuzes voor onze inwoners	1. Iedereen die kan werken, wordt zo lang en goed mogelijk ondersteund bij zijn of haar stappen om zich voor te bereiden op werk en aan het werk te blijven; 2. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar mogelijkheden en wensen van de inwoners zelf; 3. Inwoners merken dat als zij met verschillende organisaties te maken hebben, deze beter met elkaar samenwerken. Als men hulp nodig heeft, werkt iedereen met hen aan hetzelfde doel; 4. Met iedereen is contact. Met alle inwoners (of hun begeleiders) met een bijstandsuitkering wordt periodiek gesproken over hun situatie op het gebied van werken, meedoen en inkomen; 5. Wanneer jongeren van school komen en niet zelfstandig de weg naar werk kunnen vinden, gaan zij al met de gemeente aan de slag voordat zij de school hebben verlaten; 6. Als je als inwoner tijdelijk een stap achteruit moet zetten (naar een activiteit die meer structuur biedt en/of iets minder van je vraagt) of wanneer je een stap vooruit kunt zetten, dan wordt dat gemakkelijker. 7. Er is meer aandacht voor de financiële situatie van inwoners als er iets in het leven verandert.

1. Een actieve samenleving met zelfredzame inwoners

Het grootste deel van onze inwoners kan zelfstandig in zijn of haar bestaan voorzien. Zij doen mee en leveren een bijdrage aan de samenleving. Een deel van onze inwoners heeft echter voor kortere of langere periode ondersteuning nodig om mee te kunnen doen. Die ondersteuning willen we zo goed mogelijk bieden of faciliteren. Wat ons betreft geldt daarbij nog steeds dat “meedoen de norm is en werken het doel”. We vinden het van groot belang dat iedereen in onze gemeenten in staat wordt gesteld om deel te nemen aan de samenleving. Wanneer mensen (tijdelijk) wat extra ondersteuning nodig hebben, vinden we het belangrijk dat die in samenhang wordt geboden. Want problemen die mensen hebben, doen zich vaak tegelijkertijd op verschillende levensdomeinen voor en zijn vaak verbonden met de directe omgeving waarin mensen leven (het gezin). Zo weten we dat werkloosheid kan samenhangen met financiële problemen en/of gezondheidsproblemen. En dat het hebben van een licht verstandelijke beperking kan samenhangen met werkloosheid, schulden en/of laaggeletterdheid. Voor de uitvoering van alle activiteiten binnen het sociaal domein hanteren we daarom het uitgangspunt “één gezin, één plan, één regisseur”. Daarnaast hebben we een aantal andere uitgangspunten geformuleerd die kaders bieden voor de manier waarop we (kwetsbare) inwoners ondersteunen zelfstandig of zo zelfstandig mogelijk mee te doen¹. Onze uitgangspunten zijn:

- (1) Eén gezin, één plan, één regisseur. Dat vraagt om afstemming en samenwerking tussen betrokken organisaties.
- (2) We benutten en versterken waar mogelijk de kracht van inwoners zelf;
- (3) We hebben volop aandacht voor preventie: voorkomen is beter dan genezen;
- (4) De ondersteuning vindt (waar dat meerwaarde heeft) plaats in de woonomgeving van de inwoner;
- (5) Bij ondersteuning bepalen inwoner en (de professional namens) de gemeente gezamenlijk het resultaat. De ondersteuning is gericht op het behalen van concrete resultaten op het gebied van werk, meedoen, welbevinden, (financiële) zelfredzaamheid en veiligheid;
- (6) Professionals die in gesprek zijn met een inwoner over een vorm van ondersteuning kijken altijd breder dan alleen naar hun eigen specialisatie;
- (7) Als gemeenten bepalen we de kaders en de doelstellingen, de uitvoering laten we over aan professionals en professionele organisaties;

Een groot deel hiervan vormt ook het uitgangspunt bij de gezamenlijke inkoop van ondersteuning op het gebied van jeugd en WMO.

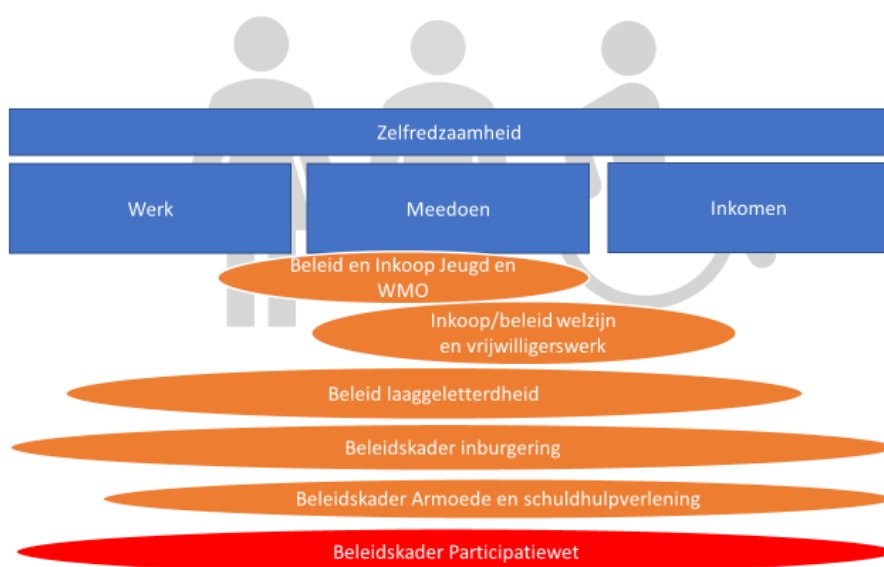
1.1. Verschillende beleidsterreinen zijn gericht op versterking van zelfredzaamheid

Wanneer we zeggen dat we streven naar zelfstandige maatschappelijke deelname van onze inwoners, dan hebben we het over drie vormen van zelfredzaamheid: zelfstandige arbeidsdeelname door middel van betaald werk, zelfstandige deelname door andere activiteiten (vrijwilligerswerk of dagbesteding) en het zelfstandig kunnen beschikken over (voldoende) inkomen: werken, meedoen en inkomen.

¹ De exacte formulering verschilt per gemeente

Om die zelfredzaamheid te realiseren zijn er verschillende wetten, regelingen en beleidsterreinen waar wij en onze inwoners mee te maken krijgen. Dat betekent ook dat de gemeenteraden op verschillende momenten voorstellen ontvangen over deze afzonderlijke wetten, regelingen en beleidsterreinen. In figuur 1 zien we bijvoorbeeld dat het voorliggende beleidskader betrekking heeft op alle drie de vormen van zelfredzaamheid. We verstrekken een uitkering (inkomen), we ondersteunen mensen op het gebied van werk (werk) of bij andere vormen van maatschappelijke participatie (meedoen). Bij het beleid en de inkoop van de WMO gaat het vooral om de ondersteuning bij meedoen en in beperkte mate om werk (een deel van de dagbesteding). Het is aan ons om te zorgen dat er samenhang ontstaat.

Figuur 1 Beleidsterreinen die bijdragen aan de drie vormen van zelfredzaamheid

1.2. De Participatiewet

Voor mensen die (tijdelijk) niet in staat zijn om in hun eigen levensonderhoud te voorzien en/of die ondersteuning nodig hebben bij het vinden van een baan, is er de Participatiewet. Op basis van deze wet kunnen we als gemeenten inkomens verstrekken aan inwoners die niet over voldoende inkomen en vermogen beschikken en kunnen we mensen ondersteunen bij het vinden van betaald werk en daarmee met het verdienen van een zelfstandig inkomen of andere vormen van maatschappelijke deelname. Doel van de wet is om zoveel mogelijk mensen deel te laten nemen aan de arbeidsmarkt. Deze notitie gaat dus over de kaders die we als gemeente hanteren bij de uitvoering van deze wet. De kadernota is bedoeld om voor een langere periode (vier jaar) de kaders vast te stellen. Zij moeten dus onafhankelijk zijn van schommelingen in het aantal bijstandsgerechtigden, de conjunctuur of de beschikbare budgetten. Daarnaast willen we de te realiseren prestaties afhankelijk maken van de resultaten én de beoordeling daarvan in het jaar ervoor, zodat we als gemeenten gericht kunnen sturen.

1.3. Werken, meedoen en inkomen: onze uitgangspunten

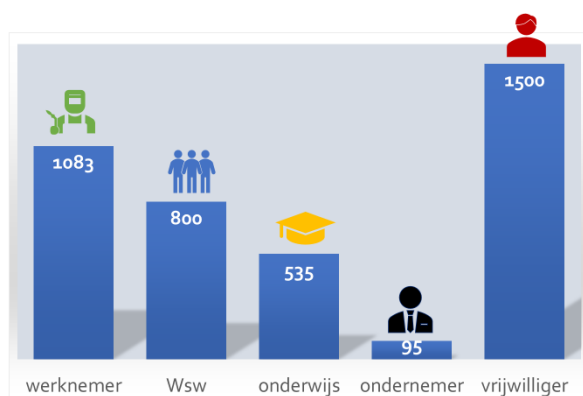
Zelfstandige deelname aan de samenleving kan het best wanneer mensen betaald werk hebben. Enerzijds omdat het hebben van betaald werk belangrijk is voor sociale contacten, welzijn en gezondheid. En anderzijds omdat betaald werk zorgt voor een zelfstandig inkomen en dus voor financiële redzaamheid. We streven er daarom naar dat zoveel mogelijk van onze inwoners mee kunnen doen op de reguliere arbeidsmarkt. We weten dat er ook een groep is voor wie een betaalde baan geen reëel perspectief (meer) is. Voor hen zijn er andere manieren om van waarde en betekenis te zijn, mee te doen en een bijdrage te leveren aan de samenleving. Die groep ondersteunen we bij het vinden en uitvoeren van vrijwilligerswerk of andere vormen van maatschappelijke deelname. Voor deze groep geldt dat een gebrek aan financiële middelen het meedoen soms in de weg staat. We zorgen voor de nodige regelingen waarmee zij financieel in staat worden gesteld om deel te nemen aan sport, cultuur en onderwijs gerelateerde activiteiten. De uitgangspunten sluiten vanzelfsprekend aan bij de uitgangspunten die we hanteren binnen het brede sociale domein. Ook als het gaat om de Participatiewet geldt dus:

- (1) Eén gezin, één plan, één regisseur: de maatregelen op het gebied van werken en meedoen maken waar nodig onderdeel uit van een ondersteuningsplan op alle leefgebieden van onze inwoners;
- (2) We benutten de kracht van de inwoners zelf: bij het zoeken naar werk kijken we nadrukkelijk naar de talenten, wensen en het netwerk van degenen die een beroep op ons doen. Waar mensen het zelf kunnen, verwachten we ook dat mensen het zelf doen. Waar mensen het niet zelf kunnen, ondersteunen we hen. Ondersteuning bieden we dus vooral aan kwetsbare inwoners;
- (3) We hebben aandacht voor preventie: we ondersteunen mensen niet alleen bij het vinden van werk en het onafhankelijk worden van een uitkering, we voorkomen ook dat mensen een beroep moeten doen op een uitkering door bij te dragen aan een sluitende aanpak voor jongeren van school naar werk (en dan vooral voor jongeren in een kwetsbare positie) en door de doorstroom van WW naar bijstand zoveel mogelijk te beperken;
- (4) De ondersteuning vindt (waar dat meerwaarde heeft) plaats in de woonomgeving van de inwoner. Voor de uitvoering van de Participatiewet betekent dat dat ondersteuning op het gebied van meedoen (maatschappelijke deelname) zoveel mogelijk plaatsvindt in de wijk of het dorp waar iemand woont. Voor de ondersteuning op het gebied van werk is deze meerwaarde er niet. Deze vindt dus centraler plaats;
- (5) We bepalen gezamenlijk met de inwoner het resultaat. Mensen kunnen zelf mede bepalen welk resultaat ze willen behalen en op welke manier. Daarbij geldt dat mensen wel moeten voldoen aan de (arbeids-)verplichtingen die bij het ontvangen van een uitkering horen;
- (6) Professionals kijken altijd breder dan hun eigen specialisatie. Dat betekent dat coaches die zich bezighouden met de ondersteuning van personen die een beroep doen op de Participatiewet ook oog hebben voor problemen die mensen ervaren op andere levensgebieden (gezondheid, financiën, taal) en samenwerken met de organisaties die op dat gebied ondersteuning bieden;
- (7) Door middel van deze notitie en de hieruit voortkomende prestatieovereenkomst leggen we de kaders vast waarbinnen de uitvoeringsorganisaties moeten opereren en formuleren we doelstellingen waaraan deze moeten voldoen;

2. De participatiewet: stand van zaken en ontwikkelingen

In onze gemeenten doen 3.200 personen² een beroep op de Participatiewet. Zij kunnen vanwege omstandigheden (kortere of langere tijd) niet zelfstandig in hun inkomen voorzien en/of hebben ondersteuning nodig bij het vinden van werk. Daarnaast zijn er (nog) 800 personen die aan het werk zijn in het kader van de wet sociale werkvoorziening. Deze groep zal de komende jaren in omvang afnemen omdat er geen nieuwe instroom in deze regeling meer mogelijk is. De groep die is aangewezen op ondersteuning is sinds 2015 veranderd. Met de komst van de Participatiewet is de instroom in de Wsw volledig en de instroom in de Wajong grotendeels gestopt. Mensen met een arbeidsbeperking zijn nu aangewezen op het instrumentarium van de Participatiewet. Dat instrumentarium is uitgebreid met loonkostensubsidies voor mensen met een arbeidsbeperking die bij reguliere bedrijven aan het werk gaan (de “banenafpraak”³) en voor loonkostensubsidies voor mensen die zijn aangewezen op een beschutte werkplek (“beschut werk”). Inmiddels bestaat bijna 10% (300 personen) uit deze nieuwe doelgroep.

De mogelijkheden en kenmerken van de mensen die een beroep doen op deze wet, verschillen. We hebben externe onderzoekers gevraagd om deze in beeld te brengen⁴. Daaruit komt onder andere naar voren dat de helft van deze groep wordt ondersteund bij het vinden van werk. Voor de andere helft is betaald werk geen reëel perspectief. In de kadernota “Participatie de norm, werk het doel” (2014) hebben we deze groepen ingedeeld op basis van hun verdien capaciteit⁵. Omdat deze eigenlijk alleen is vast te stellen in een concrete werkomgeving, heeft WPDA ervoor gekozen om die indeling te vervangen door een indeling in “routes” op basis van het te verwachten perspectief (betaald werk, vrijwilligerswerk/zorg⁶). Voor doelgroep jongeren (vaak schoolverlaters met een kwetsbare arbeidsmarktpositie) gebruiken we een aparte route waarin het perspectief bestaat uit werk (vaak met loonkostensubsidie en extra begeleiding) of terugkeer naar school. Voor Wsw-werknemers geldt dat zij een betaalde baan hebben bij iWerk of via een detachering of loonkostensubsidie bij een reguliere werkgever.

² Tenzij anders vermeld gaat het om de cijfers op 1 januari 2019.

³ Mensen die vallen onder de banenafpraak zijn opgenomen in het zogenaamde doelgroepenregister. Werkgevers hebben beloofd om landelijk in 2025 125.000 extra banen te creëren voor deze groep.

⁴ Zie bijlage “Analyse Cliëntenbestand”.

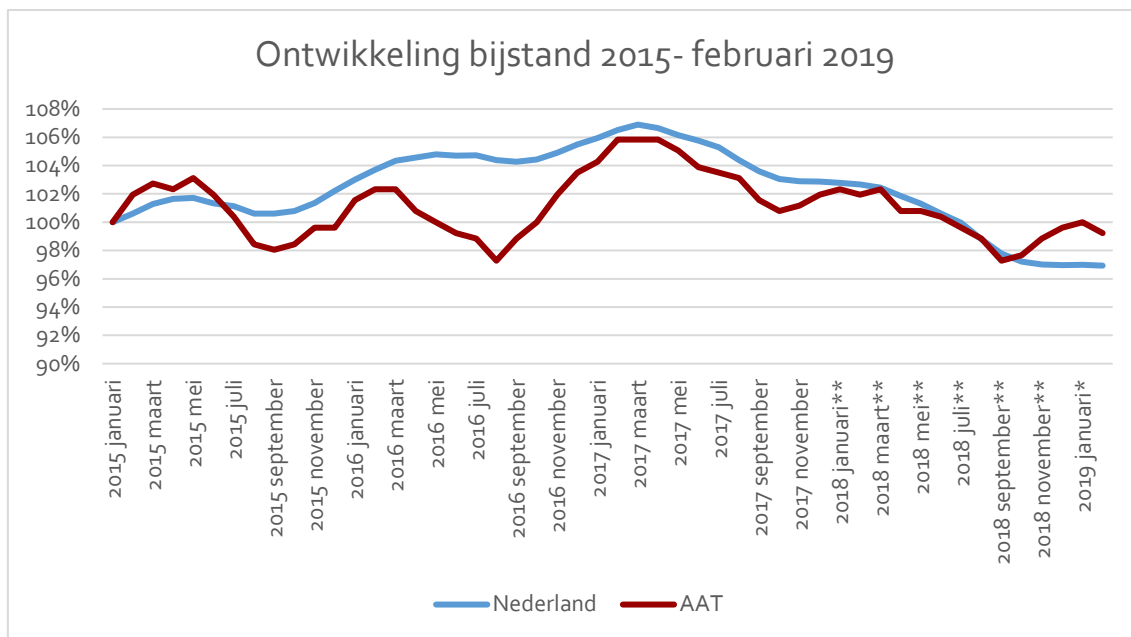
⁵ In percentages van het minimumloon

⁶ Waarbij het bij de route vrijwilliger ook gaat om mensen in een instelling of mensen met hulpverlening. Zie ook bijlage “Analyse Cliëntenbestand”.

2.1. Ontwikkeling aantal bijstandsgerechtigden en samenstelling doelgroepen

Het aantal bijstandsgerechtigden is eind 2018 (weer) terug op het niveau dat er was bij de start van de participatiewet. De ontwikkeling in onze gemeenten is daarmee grotendeels vergelijkbaar met de landelijke trend⁷, ondanks het feit dat de doelgroep van mensen met een arbeidsbeperking in onze regio is oververtegenwoordigd⁸.

Figuur 2 Ontwikkeling bijstand 2015-2019

De samenstelling van de groep inwoners die een beroep doet op de Participatiewet is aan het veranderen. Zo bestaat inmiddels 10% van deze groep uit personen die zijn opgenomen in het doelgroepenregister⁹ of die behoren tot de groep die is aangewezen op beschut werk. Deze groep vraagt om intensievere begeleiding en om afstemming met scholen, UWV en zorg- en hulpverleningsinstellingen. Ook voor de overige groepen geldt overigens dat er sprake is van een toenemende problematiek.

Het aandeel van mensen met gezondheidsproblemen in de bijstand neemt toe¹⁰. Dat komt voor een deel ook doordat anderen als gevolg van de economische groei gemakkelijker aan het werk komen.

⁷ We zien wel een lichte toename sinds september ten opzichte van het landelijke beeld. Dat wordt naar verwachting veroorzaakt door een sterkere toename van de werkgelegenheid in andere regio's van Nederland.

⁸ Het aantal Wajongers lag in de afgelopen jaren in onze gemeenten boven het landelijk gemiddelde (zie bijlage "Analyse Cliëntenbestand").

⁹ In het doelgroepenregister zijn mensen opgenomen met een arbeidsbeperking (zie begrippenlijst). Dit register is gemaakt om te kunnen vaststellen of werkgevers zich aan de afspraak houden om 125.000 extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking te creëren.

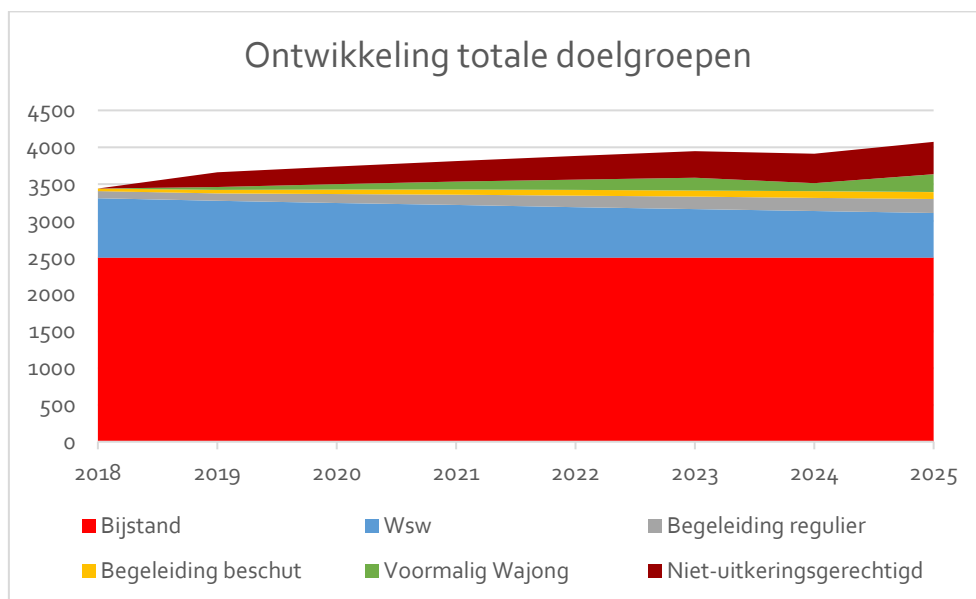
¹⁰ Mensen met gezondheidsproblemen hebben meer kans om in de bijstand te komen en minder kans om er weer uit te komen (SEO, Gezondheidsproblemen in de WW en de bijstand, maart 2019). Uit het onderzoek van de Hanzehogeschool zien we dat 500 personen uit de Participatiewet een vorm van hulpverlening ontvangen en ruim 100 personen gebruik maken van dagbesteding.

Het is niet eenvoudig om te voorspellen hoeveel mensen de komende jaren een beroep zullen doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet. Wat we weten:

- Het aantal personen dat een beroep doet op een bijstandsuitkering is mede afhankelijk van de conjunctuur en van landelijk beleid. Zo kunnen aanpassingen in de WW of de AOW ervoor zorgen dat meer mensen instromen in de bijstand of er langduriger een beroep op doen.
- Het aantal mensen dat een beroep doet op de Wsw neemt de komende jaren af door natuurlijk verloop. Gemiddeld verwachten we een afname van 5% per jaar.
- Het aantal personen dat ondersteuning krijgt in het kader van de banenafpraak (begeleiding regulier) of beschut werk (begeleiding beschut) neemt de komende periode toe. Daarnaast zijn er mensen die voorheen gebruik zouden maken van de Wajong, die nu zijn aangewezen op ondersteuning van de gemeente en die (nog) niet aan het werk zijn. Tenslotte neemt naar verwachting de groep niet-uitkeringsgerechtigden die een beroep doet op de Participatiewet ook toe.

Op basis van landelijke voorspellingen en onze eigen ervaringen tot nu toe, ziet de verwachte ontwikkeling van de verschillende groepen er de komende jaren als volgt uit, waarbij de effecten van de conjunctuur niet zijn meegenomen.

Figuur 3 Ontwikkeling doelgroepen

2.2. Ontwikkelingen in de gemeentelijke opgave

De opgave van de gemeente op het gebied van werk en inkomen is langzamerhand aan het veranderen. Naast de opdracht om in het kader van de decentralisaties dienstverlening te integreren en (budgetten) te ontschotten, zien we de in de afgelopen periode ¹¹ globaal de volgende verschuivingen:

¹¹ Deels al ingezet vóór 2015

1	Aan het werk krijgen	»»»	Aan het werk krijgen en houden
2	Ondersteuning werkzoekende	»»»	Ondersteuning werkzoekende en werkgever
3	Bijstandsgerechtigden	»»»	Bredere doelgroep participatiewet
4	Gemeente doet het zelf	»»»	Samenwerken in de arbeidsmarktregio

1. De wettelijke opdracht voor de gemeenten is om mensen vanuit de participatiewet aan het werk te krijgen. De financiële prikkels zijn gericht op uitstroom uit de bijstand. Steeds nadrukkelijker leveren gemeenten ook een bijdrage aan de *structurele* verbetering van de arbeidsmarktpositie van mensen. Voor de nieuwe doelgroep (personen met een arbeidsbeperking) is dit een expliciete opgave: voor deze groep blijft de gemeente altijd verantwoordelijk voor het behoud van werk en voor een eventueel van-werk-naar-werk traject wanneer mensen hun werk kwijtraken. De rol van de gemeente verandert hiermee in die van een mobiliteitscentrum¹². De gemeenten zijn hierin overigens niet de enige partij, maar werken daarin samen met werkgevers en scholen.
2. De gemeenten zijn niet meer alleen verantwoordelijk voor de ondersteuning van *werkzoekenden*. Ook *werkgevers* hebben ondersteuning nodig om specifieke doelgroepen werk te kunnen bieden, bijvoorbeeld in de vorm van een advies over het aanpassen van functies of bedrijfsprocessen of in de vorm van advisering over (vaak complexe) subsidies en regelingen. In de wet SUWI¹³ is vastgelegd dat gemeenten (samen met andere partijen in de arbeidsmarktregio) een basis aan dienstverlening voor werkgevers moeten bieden.
3. De doelgroep van de Participatiewet bestaat niet langer alleen uit personen met een uitkering. Ook anderen kunnen een beroep doen op ondersteuning. Bijvoorbeeld personen die geen recht hebben op een uitkering omdat zij nog in de laatste fase van hun onderwijsloopbaan zitten of omdat zij een partner hebben met inkomen. Ook gaat het om personen die (in het kader van de banenafpraak of beschut werk) aan het werk zijn. Zij ontvangen niet altijd meer een uitkering, maar blijven de verantwoordelijkheid van de gemeenten (die loonkostensubsidies betaalt en begeleiding biedt).
4. Gemeenten zijn autonoom en geven uitvoering aan gedecentraliseerde wetgeving¹⁴. Tegelijkertijd vraagt het Rijk van gemeenten steeds vaker om samen te werken met andere partijen (gemeenten, UWV, sociale partners) in arbeidsmarktregio's. Het gaat dan bijvoorbeeld om samenwerking in de dienstverlening aan werkgevers, om de vorming van netwerken met (PRO/VSO-) scholen, het aanvragen van ESF-subsidies en om maatregelen om de matching te versterken ("Perspectief op Werk").

2.3. Ontwikkelingen in wet- en regelgeving

In de *Participatiewet* zijn er aanpassingen te verwachten voor de doelgroep van mensen met een arbeidsbeperking waarmee het Rijk het in dienst nemen van deze groep door werkgevers eenvoudiger wil maken. Ook wil het Rijk werknemers stimuleren een baan te accepteren door

¹² Vergelijkbaar met de Wsw, zonder de verplichting een dienstverband aan te bieden.

¹³ Wet Structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen

¹⁴ Waarbij de beleidsvrijheid overigens beperkt is (Raad voor het Openbaar bestuur, beleidsvrijheid geduid, maart 2019) en vooral betrekking heeft op uitvoeringskeuzes.

een deel van hun inkomsten niet in mindering te brengen op hun uitkering wanneer zij in deeltijd aan het werk gaan. Daarnaast krijgen werkgevers en werkzoekenden het recht om een aanvraag in te dienen voor jobcoaching. Nu wordt deze voorziening zonder aanvraag ("ambtshalve") toegekend door de gemeenten (WPDA). Als gemeenten moeten we in de (re-integratie-) verordening opnemen hoe we daarmee omgaan. Bijvoorbeeld door te stellen in welke gevallen we akkoord gaan met een specifieke jobcoach of een verzoek om intensievere begeleiding. Omdat wij al relatief veel maatwerk leveren, verwachten we overigens niet dat dat tot hele grote veranderingen zal leiden. Van gemeenten wordt gevraagd om keuzes op dit gebied af te stemmen met de andere partijen in de arbeidsmarktregio.

Er is een landelijk een programma gestart om "simpeler te kunnen switchen" in de Participatieketen. Dat betekent in de eerste plaats dat mensen gemakkelijker (tijdelijk) de stap kunnen maken van dagbesteding naar beschut werk naar afspraakbaan en weer terug. Dit past in ons streven om voortdurend te zoeken naar de beste oplossing voor inwoners van onze gemeente, los van de regimes van de verschillende regelingen. In de tweede plaats betekent dit dat mensen gemakkelijker de stap kunnen maken van uitkering naar werk en weer terug zonder dat zij hiervan financieel hinder ondervinden. Een deel van deze oplossingen kunnen wij als gemeenten bieden, voor een deel zijn we afhankelijk van (aanpassingen aan) landelijke wetgeving.

Vanaf 2021 komt er een nieuwe **inburgeringswet**. In deze wet komt de verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van inburgeraars op het gebied van inburgering, werk, onderwijs en inkomen (weer) volledig bij de gemeente te liggen. Er komen drie routes (inburgering, onderwijs en zelfstandig met taal) en één brede intake op alle leefgebieden op basis waarvan een persoonlijk inburgeringsplan wordt opgesteld en uitgevoerd. Doel van die nieuwe wet is om het taalniveau van inburgeraars te verhogen en een geïntegreerde aanpak van werk/inburgering of participatie/inburgering tot stand te brengen. Daarnaast worden inburgeraars gedurende een bepaalde periode "ontzorgd" doordat de gemeente de betalingen voor huur, energie en (zorg)verzekeringen tijdelijk overneemt om daarna met de inburgeraars te werken aan (financiële) zelfredzaamheid. De routes lijken sterk op de routes die WPDA nu hanteert in het kader van de Participatiewet. Naar verwachting zal het regime van de nieuwe wet vergelijkbaar zijn met dat van de Participatiewet. Het ligt dus voor de hand om doelen, maatregelen en uitvoering van beide wetten op elkaar af te stemmen.

2.4. Ontwikkelingen in budgetten

Voor de uitvoering van de Participatiewet zijn verschillende budgetten beschikbaar.

(1) BUIG-budget

Om bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies te kunnen betalen, ontvangen gemeenten middelen in het BUIG-budget. Jaarlijks wordt een landelijk budget vastgesteld op basis van het feitelijk aantal uitkeringen in het jaar ervoor en aangepast aan de verwachte conjuncturele ontwikkelingen en aan de gevolgen van beleidsaanpassingen. Dat landelijke budget wordt op basis van een aantal kenmerken van inwoners (die iets zeggen over de kans dat iemand een beroep moet doen op de bijstand) verdeeld over gemeenten. Hoewel dit model zo langzamerhand is uitontwikkeld, leidt het toch nog steeds tot wisselende uitkomsten. Het landelijk budget was de afgelopen jaren (tot 2018) te laag. Inmiddels heeft het Rijk met de VNG afspraken gemaakt om dit aan te passen. Gedurende het jaar wordt het budget tweemaal aangepast aan de ontwikkelingen in de conjunctuur, zodat in september

duidelijkheid bestaat over het definitieve budget over het lopende jaar. Al deze zaken zorgen ervoor dat er sprake is van onzekerheid over de werkelijk beschikbare middelen. Voor de komende jaren zien de budgetten er naar verwachting als volgt uit:

Baten bedragen * € 1.000	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Uitkeringen Participatiewet	40.963	42.271	43.229	43.918

Sinds 2015 zijn ook de middelen voor loonkostensubsidie (beschut werk en banenafpraak) opgenomen in het BUIG-budget¹⁵. Het CPB heeft inmiddels vastgesteld dat de bestaande financiering te weinig financiële prikkels bevat om loonkostensubsidies voor specifieke groepen (niet-uitkeringsgerechtigden en personen met een lage loonwaarde) te verstrekken. Het Rijk gaat hier de komende periode mogelijk aanpassingen aanbrengen.

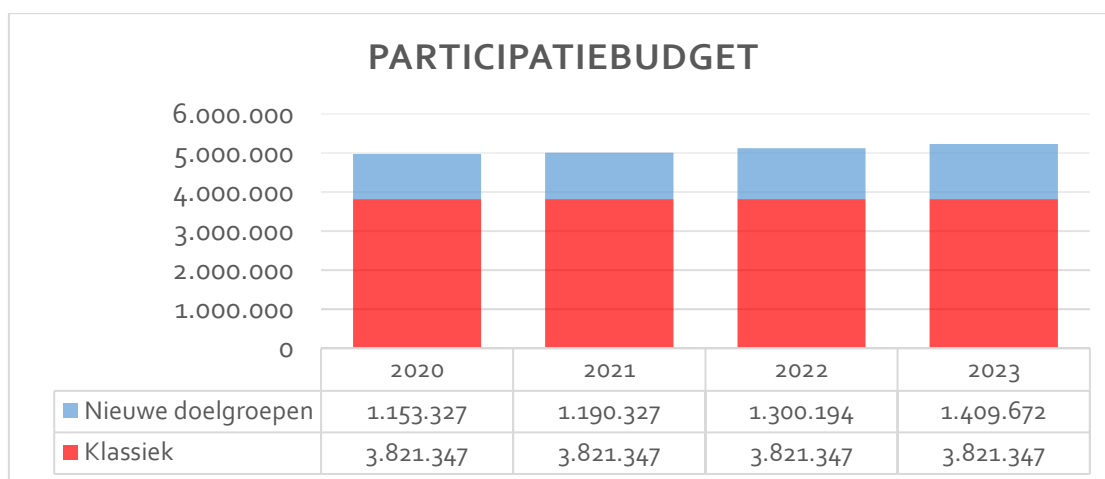
(2) Wsw-budget

Het Rijk stelt jaarlijks middelen beschikbaar voor de financiering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Het landelijke budget is gebaseerd op het verwachte aantal Wsw-medewerkers en wordt verdeeld op basis van het feitelijke aandeel van een jaar ervoor en de verwachte ontwikkeling (als gevolg van bijvoorbeeld pensioneringen) in het jaar erna. In de periode 2015-2020 is er sprake van een efficiencykorting van in totaal € 3.000 op het bedrag per Wsw-er. Dat leidt in de praktijk bij alle gemeenten tot extra tekorten op de sociale werkvoorziening. Voor de komende jaren zien de budgetten er naar verwachting als volgt uit.

Baten bedragen * € 1.000	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Rijksbijdrage WSW	16.441	16.014	15.419	14.877

(3) Participatiebudget¹⁶

Het Rijk stelt jaarlijks middelen beschikbaar voor de ondersteuning van personen uit de Participatiewet. Sinds 2015 worden deze middelen verhoogd voor de begeleiding van nieuwe doelgroepen (banenafpraak en beschut werk). Landelijk is er een discussie over de vraag of deze extra middelen voldoende zijn.

¹⁵ Omdat de subsidie een structureel karakter kan hebben en omdat mensen afhankelijk blijven van gemeentelijke ondersteuning.

¹⁶ Inmiddels is het deel "klassiek" ondergebracht in de Algemene Uitkering (gemeentefonds)

In onze gemeenten hebben we ervoor gekozen om een deel van deze middelen in te zetten voor de dekking van de tekorten op de Wsw. De volgende bedragen zijn daarom beschikbaar voor ondersteuning van de doelgroepen in de Participatiewet¹⁷.

Baten bedragen * € 1.000	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Participatiebudget	3.385	3.422	3.534	3.645

(4) inburgering

De wijze waarop de budgetten voor inburgering over gemeenten worden verdeeld, moet nog worden vastgesteld. De minister is voornemens om voor een deel (maximaal 25%) een vorm van prestatiefinanciering voor gemeenten toe te passen. De budgetten voor inburgering zijn geoormerkt.

2.5. Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt

De werkgelegenheid in de arbeidsmarktregio Groningen¹⁸ groeit nog steeds, al is deze inmiddels wel aan het afvlakken. De grootste toename van de werkgelegenheid zien we in de sector zorg & welzijn, een sector die ook in onze gemeenten goed is vertegenwoordigd. Ook in de sectoren openbaar bestuur en onderwijs is sprake van een werkgelegenheidsgroei. De groei in de ICT-sector is het grootst, maar heeft vanwege de ondervertegenwoordiging van deze sector in onze arbeidsmarktregio minder effect. Meer banen, vergrijzing en vervanging leiden ook tot meer vacatures. De meeste openstaande vacatures vinden we in de technische beroepen, maar ook in commerciële beroepen, in zorg- en welzijnsberoepen en in logistieke beroepen.

Onze regio is één van de weinige regio's waar de spanning op de arbeidsmarkt nog beperkt is. Krapte doet zich in een beperkt aantal sectoren en in een specifiek aantal beroepen voor. Voor de komende jaren verwacht het UWV echter dat het voor werkgevers moeilijker wordt om passend personeel te vinden. In onze arbeidsmarktregio gaat het met name om personeel in de techniek, ICT, de zorg en het onderwijs. Hier liggen dus kansen voor werkzoekenden. Dat gaat echter niet vanzelf. In toenemende mate is er sprake van een mismatch tussen wat werkzoekenden (kunnen) bieden en wat werkgevers vragen. Dat betekent dat er extra aandacht nodig is voor de matching, onder meer door extra inzet van scholing, door aanpassing van de eisen die werkgevers stellen (meer gericht op competenties dan op ervaring en opleiding) en door het oplossen van personeelstekorten met andere doelgroepen (statushouders, mensen met een arbeidsbeperking).

In de arbeidsmarktregio wordt hier aandacht aan besteed in het plan van Aanpak Perspectief op Werk¹⁹ en door middel van een Noordelijke Scholingsalliantie.

¹⁷ Overigens zijn deze middelen inmiddels onderdeel geworden van de Algemene Uitkering. Gemeenten zijn vrij in de besteding hiervan.

¹⁸ De provincie Groningen en de kop van Drenthe

¹⁹ Dit is een plan van alle partijen in de arbeidsmarktregio waarin maatregelen worden genomen om de komende twee jaar de matching te versterken onder andere door extra inzet op scholing (praktijkleren) en matchingevenementen (Werkfestival).

3. Wat willen we bereiken en welke keuzes maken we daarbij?

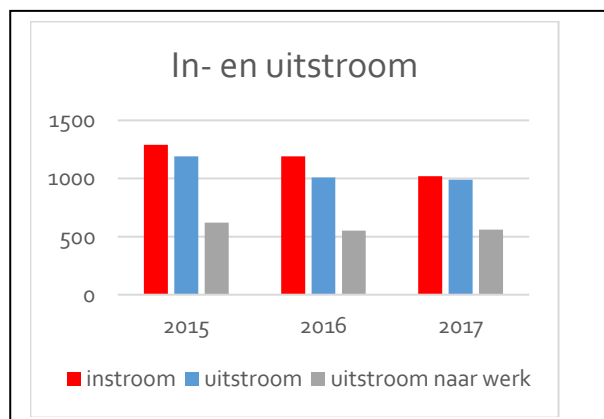
Als gemeenten willen we dat zoveel mogelijk inwoners meedoen aan de samenleving en dus zo veel mogelijk zelfredzaam zijn. Waar mogelijk door middel van betaald werk op een inclusieve arbeidsmarkt, dus zoveel mogelijk binnen een reguliere werkomgeving. En anders door middel van andere waardevolle maatschappelijke activiteiten. Daarnaast willen we dat zoveel mogelijk mensen zelfstandig (voldoende) inkomen kunnen verdienen. We zijn tevreden wanneer iedereen die kán werken, aan het werk is of daarop wordt voorbereid, óók mensen met een arbeidsbeperking en nieuwe Nederlanders. En wanneer de stap van uitkering naar werk soepel verloopt en wanneer werken loont en zorgt voor financiële redzaamheid. Tenslotte zijn we tevreden wanneer degenen zonder perspectief op betaalde arbeid actief kunnen meedoen en wanneer er vanuit de gemeente contact met hen wordt onderhouden.

In dit hoofdstuk formuleren we welke doelstellingen we willen behalen en welke keuzes we daarin willen maken. Die keuzes vormen de kaders waarbinnen de Participatiewet wordt uitgevoerd.

Werk

1. Uitstroom (vanuit de uitkering naar betaald werk blijft op peil

In de afgelopen jaren is de uitstroom uit de uitkering naar werk ondanks een afnemende instroom redelijk stabiel gebleven: in 2017 was het aantal mensen dat voor het eerst een uitkering kreeg 270 lager dan in 2015 (respectievelijk 1020 en 1290). Het aantal mensen dat vanuit de uitkering aan het werk ging daalde veel minder, van 620 in 2015 naar 560 in 2017. De komende jaren zetten we die trend voor. De exacte doelstelling formuleren we op basis van arbeidsmarktomstandigheden, aard en omvang van de doelgroepen en de beoordelingen van de resultaten van het voorafgaande jaar in de prestatieovereenkomst met WPDA.

Keuzes

Om dit doel te bereiken, worden op maat instrumenten en voorzieningen ingezet die bijdragen aan de ontwikkeling van werkzoekenden en aan de bereidheid van werkgevers om werkzoekenden in dienst te nemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om werkontwikkelplekken of om het compenseren van extra kosten voor werkgevers (bijvoorbeeld voor de inzet van scholing). Waar het ontwikkelen van competenties van werkzoekenden op de markt niet mogelijk is, maken we gebruik van het werk en de infrastructuur van iWerk. Zolang we (met de werkzoekende) verwachten dat werk een reëel perspectief is, blijven we ondersteuning bieden. Dat kan dus ook langer duren dan twee jaar.

Om de kans op werk zo groot mogelijk te maken, moeten de relaties met en de dienstverlening aan werkgevers in de regio goed zijn. De dienstverlening bestaat onder andere uit het voordragen van en adviseren over (potentiële) kandidaten. Daarnaast bestaat deze uit informatie en advies over instrumenten en voorzieningen en over manieren om de

organisatie zodanig aan te passen dat doelgroepen met een arbeidsbeperking of andere groepen met een afstand tot werk een plek kunnen krijgen. Bij deze dienstverlening werken we samen met onze partners in de arbeidsmarktregio in een professioneel werkgeversservicepunt. Het Rijk gaat naar verwachting (alle gemeenten en UWV in) de arbeidsmarktregio verplichten om resultaten ten aanzien van de werkgeversdienstverlening te formuleren en om de tevredenheid van werkgevers met de dienstverlening te meten. Wij sluiten ons aan bij deze gezamenlijke prestatie-indicatoren en nemen deze op in de prestatieovereenkomst met WPDA.

2. We verhogen de arbeidsparticipatie van mensen uit het doelgroepenregister.

De arbeidsparticipatie van personen met een arbeidsbeperking moet omhoog. Op dit moment heeft ruim een derde van de personen uit het doelgroepenregister een betaalde baan. Dat deel willen we de komende jaren verhogen. Het kan daarbij gaan om voltijd- of deeltijdwerk. De exacte doelstelling formuleren we in de prestatieovereenkomst met WPDA. We doen dat op basis van de samenstelling van de doelgroep en de omstandigheden op de arbeidsmarkt en de beoordeling van de resultaten van het voorafgaande jaar.

Keuzes

Om deze doelstelling te kunnen behalen, moeten we ervoor zorgen dat mensen aan het werk gaan en dat mensen aan het werk blijven. Goede voorlichting en begeleiding van werkgevers en goede begeleiding van werkzoekenden (jobcoaching) zijn hiervoor noodzakelijk. We zorgen daarom voor voldoende en goede begeleiding die aansluit bij de behoeften en wensen van werknemer en werkgever. Bij personen uit het doelgroepenregister is regelmatig sprake van problematiek op andere leefgebieden. Voor deze groep wordt dus de verbinding gelegd met sociale teams, de sociale omgeving en eventuele hulpverleningsorganisaties. Om zoveel mogelijk mensen met een arbeidsbeperking de kans te geven op een betaalde baan, vindt samenwerking plaats met aanbieders voor dagbesteding. Hier kunnen mensen immers vaak de eerste stap in hun ontwikkeling naar werk zetten. In de inkoop van dagbesteding is samenwerking met WPDA opgenomen in de opdracht voor de aanbieders. Ook werken we samen met scholen om voor deze groep een sluitende aanpak te realiseren²⁰.

3. We bieden werk aan personen in de Wsw en aan personen in de Participatiewet die zijn aangewezen op een beschutte werkomgeving.

Als gemeenten blijven we verantwoordelijk voor het bieden van werk aan personen die nu nog vallen onder de Wet sociale werkvoorziening. Deze 800 mensen bieden we dus een baan, zoveel mogelijk in een reguliere werkomgeving. Daarnaast bieden we personen met een indicatie voor beschut werk een dienstverband. Bij het aantal dienstverbanden sluiten we aan bij de taakstelling die het Rijk heeft geformuleerd. Naar verwachting groeit dat aantal van 49 in 2019 naar 78 in 2022. Op termijn (2050) gaat het om ongeveer 250 banen.

Keuzes

De komende periode moeten we als gemeente werk blijven organiseren voor mensen met een arbeidsbeperking. Dat doen we in ieder geval via iWerk, waarbij ons streven naar een inclusieve arbeidsmarkt betekent dat het aandeel Wsw-medewerkers op de reguliere

²⁰ We noemen dat de "Route Arbeid"

arbeidsmarkt (via detachering of een loonkostensubsidie) minimaal gelijk blijft aan het huidige percentage (35%). Voor deze groep blijven we begeleiding (jobcoaching) inzetten. Ook voor deze groepen geldt dat samenwerking plaatsvindt met organisaties voor dagbesteding en scholen voor praktijkonderwijs (PrO) en speciaal onderwijs (VSO)²¹.

4. Statushouders gaan sneller en vaker aan het werk

Uit landelijke onderzoek weten we dat statushouders vaak lang aangewezen blijven op een bijstandsuitkering. Slechts 9% van de nieuwe inburgeraars is na twee jaar aan het werk, na drie jaar is dat 18%. Op regionaal niveau zijn deze cijfers niet beschikbaar. Zodra gemeenten zelf de regie hebben over de voorzieningen en de ondersteuning, verwachten wij deze percentages te kunnen verbeteren door inburgeringstrajecten vanaf de start te koppelen aan de voorbereiding op werk. Vooruitlopend op de nieuwe inburgeringswet gaan we daar al mee aan de slag. De exacte doelstelling wordt opgenomen in de prestatieovereenkomst in 2020 met WPDA op basis van de aard en samenstelling van de doelgroep en de ervaringen in voorgaande jaren. De doelstellingen en de keuzes rondom de prestatieovereenkomst voor de nieuwe inburgeringswet maken we in de loop van 2020 wanneer we ons beleid op het gebied van deze nieuwe wet vaststellen.

Keuzes

Om de arbeidsmarktpositie van statushouders te versterken, besteden we vooral aandacht aan het gelijktijdig en/of geïntegreerd aanbieden van ondersteuning op het gebied van werk en taal en aan het stimuleren en ondersteunen van werkgevers om kansen te creëren voor deze doelgroep. Hoe we dat doen, stellen we vast in het beleid en de inkoop van de nieuwe inburgeringswet. Bij de voorbereiding op de nieuwe wet werken we samen met andere gemeenten in de arbeidsmarktregio.

Meedoen

1. Inwoners zonder perspectief op betaald werk doen (zo zelfstandig mogelijk) mee.

Ongeveer de helft van de personen die op dit moment een beroep doet op de Participatiewet heeft geen reëel perspectief (meer) op een betaalde baan. Een groot deel van hen is actief in de vorm van vrijwilligerswerk, mantelzorg of dagbesteding. Een ander deel is aangewezen op hulpverlening (zie bijlage analyse cliëntenbestand). Iedereen die dat kan, doet mee aan maatschappelijke activiteiten. Welke dat zijn, is afhankelijk van de mogelijkheden en wensen van onze inwoners. Het kan gaan om vrijwilligerswerk, dagbesteding, activiteiten in de wijken en buurten of bij de vele verenigingen in onze gemeenten.

Keuzes

We stimuleren mensen zonder perspectief op betaald werk om maatschappelijk actief te worden en te blijven. Daarvoor is het in ieder geval noodzakelijk dat we van alle bijstandsgerechtigden in beeld hebben of dat het geval is of dat er nog stappen gezet moeten

²¹ We noemen dat de "Route Dagbesteding"

worden. We hebben met iedereen daarom periodiek contact met hen of hun begeleiders²² om de stand van zaken op het gebied van maatschappelijke deelname en financiële redzaamheid door te nemen. Daarnaast ondersteunen we degenen die niet zelfstandig actief kunnen worden of blijven door middel van aanvullende vormen van werk en/of door deze vormen financieel aantrekkelijk te maken. Hoe we dat doen, kan per gemeente verschillen.

De manier waarop mensen meedoen wordt met hen bepaald en sluit aan bij hun mogelijkheden en wensen. We kiezen nadrukkelijk voor het *stimuleren* van maatschappelijke deelname in plaats van het opleggen van een verplichting in het kader van de tegenprestatie. Dat betekent dat het leveren van een tegenprestatie, zoals opgenomen in de Participatiewet plaatsvindt op basis van een gezamenlijk gedragen plan. De manier waarop deze activiteiten worden georganiseerd, verschilt per gemeente. Elke gemeente maakt zijn eigen keuzes over de aard en uitvoering van de ondersteuning op dit gebied. Meedoen is bij uitstek lokaal georganiseerd en nauw verbonden met welzijn en zorg in de afzonderlijke gemeenten.

Inkomen

1. Zoveel mogelijk inwoners zijn financieel redzaam. Wie dat niet is, ondersteunen we.

We willen dat onze inwoners in staat zijn zichzelf financieel te redden. Voor een belangrijk deel is het volgen van een opleiding en het vinden van een baan de beste manier om financieel redzaam te zijn. Daarnaast weten we dat het hebben van grip op en overzicht over de financiën belangrijke voorwaarden zijn voor financiële redzaamheid. Deze kan men kwijtraken wanneer zich in het persoonlijk leven grote veranderingen voordoen (werkloosheid, echtscheiding). We willen die momenten signaleren en mensen dan ondersteunen bij het op orde brengen van financiën en daarmee voorkomen dat zij in de schulden komen of in de schulden blijven.

Keuzes

Een belangrijk element van de Participatiewet is natuurlijk de bijstandsuitkering. We willen ervoor zorgen dat mensen die daar recht op hebben tijdig de juiste uitkering krijgen. Daarnaast willen we de financiële positie van mensen zoveel mogelijk versterken door in beeld te brengen op welke (landelijke en lokale) regelingen zij recht hebben en hen te ondersteunen bij het verkrijgen daarvan.

We besteden de komende periode extra aandacht aan de financiële situatie van mensen die aan het werk gaan. Dat doen we door met hen in beeld te brengen wat de gevolgen zijn voor landelijke en lokale regelingen (toeslagen, kwijtscheldingen) en wat zij daarvoor moeten regelen. Tevens werken wij actief mee aan het landelijke programma "switchen in de participatieketen" om de knelpunten die mensen ondervinden wanneer zij van een uitkering aan het werk gaan, te signaleren en op te lossen. En ondernemen we zo snel mogelijk actie wanneer er signalen zijn die wijzen op het ontstaan van financiële problemen (achterstanden bij huur en zorgverkering). Hiervoor werken we nauw samen met andere partijen in de gemeenten.

²² We willen ervoor zorgen dat we mensen in beeld houden, zonder dat zij bij verschillende organisaties hun verhaal moeten doen.

Tenslotte maken we meedoen mogelijk door onze inwoners financieel te ondersteunen bij verschillende maatschappelijke activiteiten of door hen te wijzen op regelingen waarop zij een beroep kunnen doen.

Bij ons armoede- en schuldenbeleid kijken we nadrukkelijk naar het effect dat maatregelen hebben voor maatschappelijke deelname en werk.

3.1. Prioriteiten

De middelen om personen voor te bereiden, zijn schaars en kunnen er op zeker moment toe leiden dat we keuzes moeten maken ten aanzien van de ondersteuning voor verschillende doelgroepen of ten aanzien van de intensiteit en kwaliteit van de ondersteunende voorzieningen. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer het Rijk de budgetten verlaagt, wanneer het aantal personen in de banenafpraak hoger wordt dan waar het Rijk in de financiering rekening mee heeft gehouden of wanneer (als gevolg van economische ontwikkelingen) het aantal bijstandsgerechtigden gaat stijgen. Het Rijk geeft de gemeente overigens de opdracht om iedereen die ondersteuning nodig heeft bij de inschakeling in de arbeid, die ondersteuning ook te bieden en te zorgen voor een evenwichtige verdeling van de ondersteuningsmiddelen (Participatiebudget) over de verschillende doelgroepen. Welke ondersteuning dat is, is aan de gemeenten zelf. Voor twee groepen heeft het Rijk specifiekere opdrachten aan de gemeenten geformuleerd:

- a. Voor personen die in het doelgroepenregister zijn opgenomen en die aan het werk gaan, zijn gemeenten verplicht om (naast een loonkostensubsidie) persoonlijke begeleiding te bieden (jobcoaching);
- b. Voor personen met een indicatie beschut werk, hebben gemeenten de verplichting een betaalde baan en begeleiding te bieden (tot een taakstelling is gerealiseerd);

Voor de begeleiding van deze groepen zijn (aanvullende) middelen opgenomen in het Participatiebudget²³.

Mochten toch nadere keuzes noodzakelijk zijn, dan maken we deze afweging op basis van inhoudelijke overwegingen en overwegingen ten aanzien van het (financieel en maatschappelijk) rendement. Op inhoudelijke gronden, passend bij de uitgangspunten binnen het sociaal domein als geheel leggen we prioriteit bij:

- (1) Personen binnen de Participatiewet die perspectief hebben op betaalde arbeid. Waar werk een reëel perspectief is, zetten we hier altijd op in, aangezien werk de beste manier is om mensen zelfstandig te laten zijn en problemen op een breed terrein te voorkomen.
- (2) Kwetsbare groepen: personen die niet in staat zijn om zelfstandig actief te worden en/of zelfstandig een inkomen te verwerven. Dit betreft ook mensen met een arbeidsbeperking die zijn opgenomen in het doelgroepenregister. Binnen deze groep hebben kwetsbare jongeren de absolute prioriteit omdat we het van essentieel belang vinden dat onze inwoners een goede start van hun loopbaan hebben.

²³ Zie grafiek op pagina 14.

Wanneer we kijken naar het financieel en maatschappelijk rendement, is het vaak niet eenduidig welke interventies het meest rendement opleveren. Het maakt daarbij verschil of we kijken naar de directe financiële gevolgen (middelen voor de BUIG), de indirecte financiële gevolgen die ten goede komen aan de gemeente (minder beroep op door gemeente gefinancierde zorg, bijvoorbeeld WMO of schuldhulpverlening) of de (in)directe financiële gevolgen die ten goede komen aan anderen (het Rijk, de zorgverzekeraars).

Op basis van landelijke onderzoeken, kunnen we wel een aantal indicaties geven:

Investering in	Effect op BUIG	Overige effecten ²⁴
Sluitende aanpak jongeren	Op korte termijn beperkt omdat jongeren een relatief lage of soms (nog) geen uitkering hebben. Op lange termijn groter omdat het hebben van een goede startpositie op de arbeidsmarkt bijstandsafhankelijkheid op termijn voorkomt.	Op termijn een lager beroep op zorg, sociale zekerheid en justitieel apparaat.
Kwetsbare doelgroep (personen die zonder ondersteuning niet aan het werk komen)	Op korte termijn beperkt omdat voorbereiding soms langere tijd in beslag neemt/ Op middellange termijn groter omdat deze groep anders langdurig aangewezen blijft op bijstand.	Op termijn lager beroep op zorg, sociale zekerheid en justitieel apparaat. Soms extra investeringen nodig om mensen aan het werk te houden (begeleiding).
Personen met korte afstand tot de arbeidsmarkt	Op korte termijn lagere bijstandslasten. Dit effect doet zich alleen voor als het lukt om mensen <i>sneller</i> aan het werk te krijgen. Op middellange termijn geen effect (mensen kunnen zelf ook baan vinden).	Geen
Personen met een arbeidsbeperking	Afhankelijk van loonwaarde, omvang dienstverband en gemeentegrootte. Kan leiden tot voordeel én tot nadeel.	Op korte termijn afhankelijk van persoon: minder, meer of ander beroep op zorg. Op langere termijn minder beroep op zorg, sociale zekerheid en justitieel apparaat.
Personen zonder perspectief op werk (meedoen)	Geen, personen blijven aangewezen op bijstand	Op termijn minder beroep op zorg, sociale zekerheid en justitieel apparaat. Afhankelijk van activiteit versterking van leefbaarheid van wijken en buurten.

²⁴ Exclusief effecten op het leven van de inwoner zelf: welzijn, gezondheid, financiële redzaamheid

4. De relatie met andere beleidsterreinen

Zoals we hebben laten zien, zijn doelstellingen op het gebied van werk, inkomen en meedoen niet het exclusieve domein van de Participatiewet. In dit hoofdstuk gaan we kort in op de relatie met andere beleidsterreinen.

4.1. Inburgering

Gemeenten bereiden zich momenteel voor op de nieuwe inburgeringswet die ingaat in 2021. Zoals we hebben laten zien, kent deze wet een aantal routes die vergelijkbaar zijn met die wij hanteren bij de Participatiewet. Gemeenten staan straks voor een aantal keuzes. De belangrijkste daarvan zijn de vaststelling van de aard van de ondersteunende dienstverlening (bijvoorbeeld geïntegreerde werk- en inburgeringstrajecten) en de keuze voor de uitvoerende organisatie(s). Vrijwel alle inburgeraars vallen (zeker in het begin) óók onder het regime van de Participatiewet. Het ligt dus voor de hand om deze dienstverlening zoveel mogelijk te integreren. De aard van de dienstverlening (coaching, inzetten instrumenten, werkgeversdienstverlening, uitkeringsverstrekking) en het netwerk (werkgevers, scholen) zijn immers dezelfde. Voor de route “zelfstandig met taal” ligt het meer voor de hand om dit te koppelen aan de dienstverlening op het gebied van “meedoen”. Keuzes hierover maken we in de loop van 2020. Deze kunnen per gemeente verschillen.

4.2. WMO (dagbesteding)

Onze gemeenten kopen dagbesteding in. Deze vorm van meedoen heeft een aantal relaties met de dienstverlening in het kader van de Participatiewet. Zo kan dagbesteding een eerste stap zijn op weg naar werk voor mensen die nu nog niet, maar op termijn wel kunnen werken. Het is dus van belang dat daarin aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling van competenties die men nodig heeft om deel te nemen aan de arbeidsmarkt. In de huidige inkoop is een onderscheid gemaakt tussen ontwikkelingsgerichte dagbesteding en stabiliserende dagbesteding om ervoor te zorgen dat ook deze activiteiten zoveel mogelijk bijdragen aan de zelfredzaamheid van onze inwoners. Aanbieders van het eerste type moeten afstemming zoeken met WPDA ten behoeve van doorstroming naar werk. Om te voorkomen dat mensen te lang blijven aangewezen op dagbesteding, is de duur van de indicatie verkort. Daarnaast geldt dat mensen (en dan met name mensen met een arbeidsbeperking) die aan het werk zijn (in het kader van de banenafspraken, beschut werk of de Wsw) soms tijdelijk aangewezen zijn op een omgeving waarin zij minder prestaties hoeven te leveren of de begeleiding intensiever is. Het is dan van belang dat zij tijdelijk gebruik kunnen maken van dagbesteding. In de komende periode willen we zorgen dat dit “switchen in de participatieketen” gemakkelijker plaatsvindt. Hiervoor is nauwe afstemming tussen de sociale teams, aanbieders van dagbesteding en WPDA noodzakelijk.

Voor personen in de Participatiewet zonder perspectief op werk kán dagbesteding een passende vorm van ondersteuning zijn. De coaches van werkplein hebben daarin dus een signalerende rol. Daarnaast zorgen we voor goede afspraken tussen scholen (met name in het voortgezet speciaal onderwijs), sociale teams, UWV en WPDA over de stap van school naar dagbesteding, waarbij ook daar het doel is om dagbesteding alleen in te zetten wanneer dit noodzakelijk is om de stap naar werk te zetten.

4.3. Economie en werkgelegenheid

Naast een hoogwaardige leefomgeving en een werkend netwerk van bedrijven, scholen en overheden is de kwaliteit van de beroepsbevolking een belangrijke factor in het vestigingsklimaat voor bedrijven. Hierdoor is het aantrekkelijk hier te blijven, uit te breiden of zich te vestigen. Dat leidt er ook toe dat veel bedrijven in onze regio maatschappelijke betrokkenheid tonen. Het bieden van (gekwificeerd en betrouwbaar) personeel levert dus niet alleen een bijdrage aan het perspectief van inwoners die een beroep doen op de Participatiewet, maar ook aan de ontwikkeling van de regionale economie en werkgelegenheid. Ontwikkeling van werkzoekenden en het realiseren van goede matches zijn dus onderdeel van de totale dienstverlening aan bedrijven en overheidsorganisaties. Dat betekent dat de afdelingen economische zaken en WPDA hierin nadrukkelijk samen optrekken. Ondersteuning aan werkgevers vanuit verschillende afdelingen (vergunningen, vestiging, personeel, opleidingen) vindt in samenhang plaats.

Landelijk hebben werkgevers zich gecommitteerd aan het realiseren van extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking. We stimuleren en ondersteunen werkgevers bij het nakomen van deze afspraak. De gemeenten hebben als werkgever daarin overigens ook zelf een rol.

4.4. Armoede en schuldhulpverlening

Onze gemeenten streven naar financiële redzaamheid van al onze inwoners. Dat doen we in de eerste plaats door ons te richten op het *voorkomen* van armoede en schulden. En in de tweede plaats door ons te richten op het voorkomen van de *gevolgen* van armoede en schulden. Daarbij gaat het vooral om ervoor te zorgen dat mensen met lage inkomens én hun kinderen mee kunnen doen. Mensen die een beroep doen op de Participatiewet hebben per definitie een laag inkomen en kunnen zich zonder (financiële) ondersteuning niet redden. Voor deze groep willen we er dus voor zorgen dat zij zo snel mogelijk weer financieel zelfredzaam zijn of in staat worden gesteld om mee te doen.

Schulden vormen een belemmering voor mensen om volwaardig mee te kunnen doen. Zij kunnen leiden tot slechter functioneren op het werk, gezondheidsproblemen, problemen in het gezin en risico op werkloosheid en bijstand. Het is van belang om risico's op schulden vroeg te signaleren en om mensen te ondersteunen bij het krijgen van grip op hun financiële situatie. Dat kan alleen wanneer organisaties die te maken hebben met deze groep, nauw met elkaar samenwerken. Het gaat dan onder andere om de GKB, welzijnsorganisaties, sociale teams, WPDA, woningcorporaties en zorgverzekeraars. In het armoede- en schuldenbeleid en de afspraken met de GKB en WPDA willen we deze samenwerking borgen.

4.5. Onderwijs

Op verschillende manieren raakt de uitvoering van de Participatiewet die van het onderwijsbeleid. Zo hebben we als gemeenten afspraken gemaakt over een sluitende aanpak voor jongeren in een kwetsbare positie. Een deel daarvan wordt uitgevoerd in het kader van de "Route Arbeid" en de "Route dagbesteding" en de maatregelen rondom het voorkomen van voortijdige schooluitval (Vsv). Daar gaan we mee door. Onderwijsinstellingen spelen ook een rol bij de ontwikkeling van personen in de Participatiewet naar een betaalde baan. Hierover worden (met name in het kader van de arbeidsmarktregio) afspraken gemaakt.

Daarnaast hebben we te maken met de aanpak voor laaggeletterdheid. Het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal bemoeilijkt het vinden of behouden van werk. Het signaleren van laaggeletterdheid en het oplossen daarvan is daarom een integraal onderdeel van de weg naar werk en maatschappelijke redzaamheid. Vanuit de uitvoering van de Participatiewet is het daarom noodzakelijk dit te signaleren en samen te werken met de lokale samenwerkingsverbanden (taalhuizen) op dit gebied.

5. De uitvoering

We hebben te maken met verschillende organisaties die een deel van de uitvoering van maatregelen en activiteiten op het gebied van werk, inkomen en meedoen voor hun rekening nemen. Het is van belang dat inzichtelijk is wat wij van deze organisaties verwachten, waarvoor zij verantwoordelijk zijn en welke bijdrage zij leveren aan de verschillende geformuleerde doelen. Ook verwachten wij van uitvoeringsorganisaties dat zij met elkaar samenwerken om deze doelen te realiseren.

In dit hoofdstuk gaan we met name in op de kaders voor de uitvoering door WPDA. We maken daarin een onderscheid in taken waarvoor zij direct verantwoordelijk is en taken waarmee zij een bijdrage levert aan de doelen van andere organisaties. Uiteraard geldt dat van al onze uitvoeringsorganisaties wordt gevraagd om dienstverlening te bieden die voor onze individuele inwoners leidt tot optimale zelfstandige deelname en financiële redzaamheid.

5.1. WPDA

De drie gemeenten voeren de Participatiewet en de Wsw gezamenlijk uit door middel van een Gemeenschappelijke Regeling (WPDA). De basisopdracht bestaat daarom uit het (tijdig en juist) verstrekken van bijstandsuitkeringen aan mensen die daar recht op hebben, het bieden van ondersteuning van personen uit de doelgroep van de Participatiewet naar werk en het bieden van werk aan personen die horen tot de doelgroep van de Wsw en tot de doelgroep beschut werken in de Participatiewet. Daarnaast levert WPDA een bijdrage aan het stimuleren van mensen om mee te doen en aan het vergroten van de financiële redzaamheid van mensen. Hieronder zetten we in een schema wat verantwoordelijkheden en bijdragen van WPDA bij het realiseren van de verschillende doelen zijn.

Tabel 1 Opdracht WPDA

	werken	meedoen	inkomen
Verantwoordelijk voor	• Het vaststellen van het perspectief (de "route") • Het ondersteunen van personen uit de P-wet naar en binnen betaald werk (inclusief personen met een arbeidsbeperking en statushouders) • Het bieden van werkgeversdienstverlening • Het bieden van werk aan personen uit de Wsw • Het bieden van werk aan personen met een indicatie beschut werk • De regie op het traject naar werk, inclusief regie op ondersteunende zorg & hulpverlening	• Het vaststellen van het perspectief (de "route") • Het in beeld brengen van de stand van zaken van alle bijstandsgerechtigden op het gebied van werk en meedoen; • Stimuleren van bijstandsgerechtigden om maatschappelijk actief te worden (en verwijzen naar partijen die vrijwilligerswerk of zorg bieden)	• Het tijdig en juist verstrekken van een bijstandsuitkering • Het tijdig en juist verstrekken van minimaregelingen • Het onderzoeken van en ondersteunen bij financiële knelpunten bij overgang van uitkering naar werk • Financiële stabiliteit van personen uit de P-wet (coaching)

Bijdragen aan	- De sluitende aanpak van jongeren door middel van route arbeid en route dagbesteding - De doorstroming van ontwikkelingsgerichte dagbesteding naar betaald werk - De bestrijding van laaggeletterdheid	- Activiteiten en ondersteuningsplannen op het gebied van meedoen en hulpverlening (ter ondersteuning van afspraken in sociale teams en ten behoeve van één toegang voor de inwoners) - De bestrijding van laaggeletterdheid	Financiële mogelijkheden om mee te doen
Samenwerken met	- Partijen in de arbeidsmarktregio (overheden, sociale partners, UWV, RMC, onderwijsinstellingen) en werkgevers in de regio om optimale matching tot stand te brengen - Aanbieders van dagbesteding	- Sociale teams/buurtteams van de afzonderlijke gemeenten - Aanbieders van dagbesteding	Sociale teams/buurtteams van afzonderlijke gemeenten en GKB

De primaire verantwoordelijkheid van WPDA ligt dus op het gebied van werk en inkomen, en voor een gedeelte bij meedoen. Op het gebied van meedoen levert WPDA vooral een bijdrage aan de activiteiten waar andere organisaties verantwoordelijk voor zijn en die binnen de afzonderlijke gemeenten worden uitgevoerd (door sociale teams, welzijnsorganisaties of aanbieders van dagbesteding). Waar de sociale teams de regie voeren op de ondersteuning die gericht is op meedoen, voert WPDA de regie op de ondersteuning die gericht is op vormen van betaald werk. Wanneer we in de toekomst opdrachten verstrekken aan organisaties op andere terreinen, hanteren we een vergelijkbaar schema.

Dat betekent bijvoorbeeld dat voor de aanbieders van dagbesteding het schema er als volgt uitziet:

Tabel 2 Opdracht organisaties voor dagbesteding

	werken	meedoen	inkomen
Verantwoordelijk voor	- Het ontwikkelen van de (basis-) vaardigheden op het gebied van arbeid van personen waarvan is vastgesteld dat zij ontwikkelingsmogelijkheden hebben; - Het op verzoek ontwikkelen van specifieke vaardigheden of het bieden van een specifieke werkomgeving voor personen die tijdelijk niet in staat zijn betaalde arbeid te verrichten.	- Het bieden van dagbesteding aan personen die niet zelfstandig structuur aan hun dag kunnen geven; - Het ontwikkelen van vaardigheden van personen met ondersteuningsbehoefte om hen zelfstandig maatschappelijk actief te maken	

	De voorbereiding en aansluiting van deze groep op re-integratieactiviteiten;		
Bijdragen aan	De voorbereiding van inwoners op betaald werk		Financiële stabiliteit van personen die worden ondersteund
Samenwerken met	- WPDA - UWV	Sociale teams/buurtteams van de afzonderlijke gemeenten	Sociale teams en GKB

5.2. Prestatieovereenkomst

De opdrachten voor WPDA worden vastgelegd in een prestatieovereenkomst. Hierin worden de opdrachten uit tabel 2 en de te behalen resultaten nader uitgewerkt. Omdat we ons realiseren dat het niet vaak eenvoudig is om op basis van meetbare resultaten alleen, inzicht te krijgen in de mate waarin de activiteiten hebben bijgedragen aan de gewenste doelen op het gebied van werk, meedoen en inkomen, vragen we van WPDA om bij de verantwoording van de overeenkomst de resultaten in de context te plaatsen van eerder behaalde resultaten en om zelf een onderbouwde beoordeling te geven van de behaalde resultaten.

6. Sturing door de gemeenten

Als gemeenten willen sturen op resultaat en samenhang.

Sturing op resultaat realiseren we door kaders te stellen waarbinnen onze eigen en externe uitvoerende organisaties activiteiten moeten uitvoeren. De kaders voor de uitvoering van de Participatiewet hebben we in deze nota geformuleerd. Deze worden deels vertaald in een prestatieovereenkomst met WPDA waarin we (jaarlijks) concrete doelstellingen formuleren, gebaseerd op de omstandigheden en op de uitkomsten en beoordeling van de resultaten van het jaar daarvoor. En deels worden deze vertaald in de inkoopdocumenten en (prestatie-) overeenkomsten met andere partijen, zoals die van de welzijnsorganisaties, aanbieders van dagbesteding en de GKB.

Sturing op resultaat betekent wat ons betreft dat we sturen op de te behalen doelen en minder op de manier waarop die doelen worden gerealiseerd. We geven professionals de ruimte om binnen de gestelde kaders zelf te beoordelen hoe de doelen het best kunnen worden gerealiseerd. Tegenover deze ruimte staat wat ons betreft de opdracht om inzicht te bieden in de wijze waarop die resultaten zijn behaald en in de rapportages inzicht te geven in de manier waarop de resultaten moeten worden beoordeeld.

Sturing op samenhang betekent wat ons betreft dat de opdrachten en kaders voor de verschillende organisaties op elkaar aansluiten. Dat houdt in dat we de komende periode op de verschillende deelterreinen binnen het sociaal domein de kaders en opdrachten formuleren in termen van “werken, meedoen en inkomen”. En dat we in alle gevallen inzichtelijk maken welke organisaties eindverantwoordelijk zijn voor specifieke resultaten en welke organisaties een bijdrage moeten leveren aan specifieke doelen en resultaten.

Omdat samenwerking tussen organisaties noodzakelijk is om de doelen van onze inwoners te realiseren, maakt samenwerking altijd onderdeel uit van de opdracht aan de verschillende organisaties en wordt in de verantwoording altijd gevraagd naar de manier waarop met andere organisaties is samengewerkt om de resultaten te behalen en hoe die samenwerking is verlopen.

In de gesprekken van de accounthouders/(financieel) adviseurs van de gemeenten met de uitvoerende organisaties komen deze zaken voortdurend aan de orde. En waar bestuurders onderdeel uitmaken van een bestuur van een uitvoerende organisatie sturen zij daar op.

De gemeenteraad kan op verschillende manieren invloed uitoefenen op de wijze waarop de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening worden uitgevoerd: door het vaststellen van de kaders (beleidsmatig als financieel), het formuleren van een visie op de begroting en de jaarrekening van de GR, de verantwoording in de reguliere P&C-cyclus en het (tussentijds) verzoeken om informatie aan de colleges. Hoewel we gezamenlijk uitvoering geven aan de GR kunnen gemeenten op onderdelen een afwijkende opdracht verstrekken. In dit geval heeft dat met name betrekking op de voorzieningen in het kader van meedoen en financiële ondersteuning.

7. Financiële kaders

1. Het uitgangspunt is evenals bij de vorige kadernota dat de uitvoering van de Wsw en de Participatiewet plaatsvindt binnen de bestaande Rijksbudgetten: het Participatiebudget, de Wsw, en het afgesproken deel vanuit de Algemene Uitkering (uitvoeringskosten);
2. Uitgangspunt is dat de kosten van de uitkeringen en loonkostensubsidies binnen het Rijksbudget (BUIG) blijft. WPDA stelt jaarlijks op grond van de ontwikkelingen in doelgroepen en omgeving een verwachting op van de mate waarin dit lukt. Eventuele overschrijdingen of tekorten komen ten goede respectievelijk ten laste van de algemene middelen van de betreffende gemeente;

Termen en afkortingen

Arbeidsmarktregio Groningen	Samenwerking van gemeenten, UWV en sociale werkbedrijven in de provincie Groningen en de kop van Drenthe.
Beschut werk	Baan voor mensen die zijn aangewezen op werk in een beschutte omgeving. Hiervoor is een indicatie van het UWV nodig.
BUIG-budget	Gebundelde uitkering van de Participatiewet
Doelgroepenregister	Register waarin de volgende mensen worden opgenomen: • Wajongers, Wsw-ers, WIW/ID-ers • Schoolverlaters PrO/VSO-onderwijs • Personen uit de Participatiewet van wie is vastgesteld dat ze niet zelfstandig het minimumloon kunnen verdienen. Op basis van dit register wordt vastgesteld of werkgevers de beloofde 125.000 extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking realiseren.
ESF	Europees Sociaal Fonds
GKB	Gemeentelijke Kredietbank
PrO	Praktijkonderwijs
Route Arbeid	Aanpak in de arbeidsmarktregio om jongeren vanuit PrO/VSO-onderwijs soepel door te laten stromen naar werk
Route dagbesteding	Aanpak in gemeente Assen om jongeren vanuit VSO-onderwijs (waar nodig) door te laten stromen naar dagbesteding
Route Ondernemer	Route binnen WPDA voor mensen die zich willen voorbereiden op ondernemerschap
Route Onderwijs	Route binnen WPDA voor jongeren die van school naar werk gaan of zich voorbereiden op terugkeer naar school
Route vrijwilliger	Route binnen WPDA voor personen voor wie werk geen reëel perspectief (meer) is
Route Werknemer	Route binnen WPDA voor personen die worden ondersteund bij het krijgen van betaald werk
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersvoorzieningen. Onder andere verantwoordelijk voor de indicering voor het doelgroepenregister en beschut werk en voor de uitkeringsverstrekking en re-integratie van WW-ers en Wajongers.
VSO	Voortgezet speciaal onderwijs
Wet Banenafpraak en quotum arbeidsbeperkten	Wet waarin de afspraak is vastgelegd om in stappen (in 2025) 125.000 extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking te creëren en waarin de mogelijkheid is opgenomen een quotum op te leggen aan individuele bedrijven als de landelijke streefcijfers niet worden gehaald.
Wet SUWI	Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten. Sinds 2015 alleen nog instroom van jonggehandicapten die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben.
WIZ	Werk in Zicht, naam van de arbeidsmarktregio Groningen
WIW/ID	Wet inschakeling werkzoekenden/In- en doorstroombanen
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WW	Werkloosheidswet
Wsw	Wet sociale werkvoorziening. Sinds 2015 geen nieuwe instroom meer mogelijk.